

DERS 1 – SIMPLE PRESENT TENSE

Geniş Zaman – Temel Kavramlar, Yapı ve Kullanım

Bölüm 1 – KAVRAM VE ANLAM

İngilizce öğrenmeye başlarken karşınıza çıkan ilk gerçek dilbilgisi yapısı geniş zamandır. Bu zaman yapısını doğru anlamak, ilerleyen tüm konular için güçlü bir temel oluşturur. Geniş zamanın adı İngilizce dilbilgisinde iki kelimeden oluşur: bunlardan ilki 'basit' anlamına gelir, ikincisi ise 'şimdiki' ya da 'mevcut' anlamını taşır. Ancak bu iki kelimenin bir araya gelmesiyle oluşan yapı, yalnızca şu anda olan eylemleri anlatmak için kullanılmaz.

Bu noktada çoğu öğrencinin düştüğü en yaygın yanılgıya dikkat etmek gerekir. Zamanın adında 'şimdiki' sözcüğü geçiyor diye, bu yapının tam şu an gerçekleşen eylemleri anlattığı sanılır. Bu yanlıştır. Şu an gerçekleşmekte olan eylemleri anlatmak için İngilizce'de tamamen farklı bir yapı kullanılır ve o yapı ilerleyen derslerde ele alınacaktır.

Geniş zaman üç temel anlam alanında kullanılır: tekrar eden ve alışkanlık haline gelmiş eylemler, genel geçer gerçekler ile bilimsel olgular ve kalıcı durumlar ile tercihler. Bu üç alan birbirinden farklı görünse de ortak bir mantığı paylaşır: anlatılan şey 'zaman içinde yerleşik, düzenli ve kalıcı' bir nitelik taşır.

Türkçedeki geniş zamanla karşılaştırdığımızda önemli bir örtüşme görürüz. "Her sabah kahve içerim", "Dünya Güneş'in etrafında döner", "Annem çok güzel yemek yapar" gibi cümlelerin hepsi Türkçede geniş zaman kullanır. İngilizcede de tam bu anlam alanını karşılayan yapı geniş zamandır. Türkçeyle bu örtüşmeyi fark etmek, yapıyı kavramayı ve hatırlamayı kolaylaştırır.

Örnekler:

I drink coffee every morning.

Her sabah kahve içerim.

Water boils at one hundred degrees.

Su yüz derecede kaynar.

She lives in Ankara.

Ankara'da yaşıyor.

They love classical music.

Klasik müzik severler.

Kısa Özet:

- Geniş zaman yalnızca şu an olan eylemleri değil, tekrar eden, kalıcı ve genel geçer eylemleri anlatır.
- Türkçedeki geniş zamanla anlam bakımından büyük ölçüde örtüşür.

- Şu an olan eylemleri anlatmak için İngilizcede farklı bir yapı kullanılır.

Bölüm 2 – KULLANIM ALANLARI

Geniş zamanın doğru kullanılabilmesi için hangi durumlarda bu yapıya başvurulduğunu iyi kavramak gerekir. Bir yapıyı ne zaman kullanacağını bilmek, onun gramer kuralını ezberlemekten çok daha kalıcı ve işlevsel bir öğrenmedir. Őimdi bu dört kullanım alanını ayrıntılı olarak inceleyelim.

1. Alışkanlıklar ve Rutinler

Hayatınızda düzenli olarak tekrar eden her eylem bu kategoriye girer. Her sabah kalkmak, kahvaltı yapmak, işe ya da okula gitmek, akşam yemek yemek, uyumak gibi eylemler alışkanlık olarak değerlendirilir. Bu eylemlerin ortak özelliği, belirli aralıklarla ve düzenli biçimde gerçekleşmesidir.

Örnekler:

I wake up at seven every morning.

Her sabah yedide uyanırım.

She brushes her teeth twice a day.

Günde iki kez dişlerini fırçalar.

We go to the gym on Mondays and Wednesdays.

Pazartesi ve Çarşamba günleri spor salonuna gideriz.

He reads before he goes to bed.

Yatmadan önce kitap okur.

2. Tekrar Eden Eylemler

Alışkanlıkla yakın ancak ondan biraz farklı bir kategoridir. Her gün olmasa bile düzenli aralıklarla gerçekleşen eylemler bu gruba girer. Her hafta, her ay, her yıl ya da belirli günlerde tekrarlanan eylemler için geniş zaman kullanılır.

Örnekler:

I call my mother every Sunday.

Her Pazar annemi ararım.

She visits her grandmother once a month.

Ayda bir büyükannesini ziyaret eder.

They travel abroad every summer.

Her yaz yurt dışına seyahat ederler.

He pays his bills on the first of each month.

Her ayın birinde faturalarını öder.

3. Genel Geçer Gerçekler ve Bilimsel Olgular

Bu kategoride anlatılan şeyler kişisel alışkanlıklar değil, dünyanın ya da evrenin işleyişine dair kabul görmüş gerçeklerdir. Bu tür ifadelerin geçmişini ya da geleceği yoktur; onlar her zaman böyledir ve her koşulda doğrudur. Geniş zaman bu 'zaman dışı kalıcılığı' ifade etmek için ideal bir yapıdır.

Örnekler:

The sun rises in the east and sets in the west.

Güneş doğudan doğar, batıdan batar.

Water freezes at zero degrees.

Su sıfır derecede donar.

Plants need sunlight to grow.

Bitkiler büyümek için güneş ışığına ihtiyaç duyar.

The Earth orbits the sun.

Dünya Güneş'in etrafında döner.

4. Kalıcı Durumlar, Duygular ve Tercihler

Birisini sevmek, bir şeyden nefret etmek, bir şeye inanmak ya da bir şeyi bilmek gibi durumlar anlık değil kalıcı nitelik taşır. Bu tür fiillerin büyük çoğunluğu anlam bakımından 'süregelen bir durumu' anlatır ve bu nedenle geniş zaman ile birlikte kullanılır.

Örnekler:

I love Italian food.

İtalyan yemeğini severim.

She hates being late.

Geç kalmaktan nefret eder.

He knows three languages.

Üç dil bilir.

We believe in hard work.

Çok çalışmaya inanırız.

Kısa Özet:

- Geniş zaman dört durumda kullanılır: alışkanlık, tekrar eden eylem, genel gerçek, kalıcı durum.
- Her kullanım alanında ortak mantık şudur: eylem düzenli, kalıcı ya da evrenseldir.
- Bu dört alanı tanımak, geniş zamanı doğru ve doğal biçimde üretmenin temelidir.

Bölüm 3 — YAPI SİSTEMİ

Geniş zamanın yapısını öğrenmek, onu oluşturan formülü, fiilin nasıl kullanıldığını ve özneyle fiilin ilişkisini kavramak demektir. Bu bilgiler olmadan cümle üretemezsiniz; bu

bilgilerle donanınca ise sınırsız sayıda cümle kurabilirsiniz.

Temel Formül

Olumlu cümlenin yapısı son derece sadedir: özne, ardından fiilin sözlük hali. İngilizcede fiili çekmek için Türkçedeki gibi fiil köküne çeşitli ekler takmanız gerekmez. Ben, sen, biz, onlar özneleriyle fiil hiç değişmez; olduğu gibi kullanılır.

Fiilin sözlük hali, hiçbir ek almamış, saf halidir. Gitmek, yemek, çalışmak, uyumak gibi Türkçe sözlük biçimleri nasıl köke sahipse, İngilizcede de fiillerin sözlük biçimleri değişmeden kullanılır.

Örnekler:

I work every day.

Her gün çalışırım.

You speak very well.

Çok iyi konuşuyorsun.

We eat dinner at seven.

Yedide akşam yemeği yeriz.

They live in Istanbul.

İstanbul'da yaşıyorlar.

Üçüncü Tekil Şahıs Kuralı

O (erkek), o (kadın) ve o (nesne/hayvan) özneleriyle kullanıldığında fiile küçük bir ek getirilir. Bu kural İngilizce dilbilgisinin tarihsel gelişiminden kaynaklanır ve değişmez bir kuraldır. Bu özne grubunu diğerlerinden ayıran tek şey bu ektir.

Ek getirilirken fiilin son harfine göre farklı biçimler ortaya çıkar. Büyük çoğunlukta fiilin sonuna yalnızca -s eklenir. Fiil -o, -s, -ş sesiyle ya da benzer ünsüz kümeleriyle bitiyorsa -es eklenir. Fiil ünsüz harf ve ardından y ile bitiyorsa y harfi düşer ve -ies eklenir.

Örnekler:

She works at a hospital.

Bir hastanede çalışıyor.

He goes to school by bus.

Okula otobüsle gider.

She studies English every evening.

Her akşam İngilizce çalışıyor.

He watches the news at night.

Geceleri haberleri izler.

She carries her bag everywhere.

Çantasını her yere taşır.

Fiil Çekim Tablosu — WORK Fiili

Aynı fiilin tüm öznelerle nasıl kullanıldığını aşağıda görebilirsiniz. Yalnızca o (erkek), o (kadın), o (nesne) öznelerinde fiilin sonuna -s eklendiğine dikkat edin.

I work — every day.

Ben çalışırım — her gün.

You work — every day.

Sen çalışırsın — her gün.

He / She / It works — every day.

O çalışır — her gün. [ek gelir]

We work — every day.

Biz çalışırız — her gün.

They work — every day.

Onlar çalışırlar — her gün.

Ek Getirme Kuralları

Üçüncü tekil şahıs için ek getirilirken şu kurallara uyulur:

- Çoğu fiil: sonuna yalnızca -s eklenir. — eat → eats, sleep → sleeps, run → runs
- Sonu -o, -s, -ch, -sh, -x ile biten fiiller: -es eklenir. — go → goes, watch → watches, wash → washes
- Sonu ünsüz harf + y ile biten fiiller: y düşer, -ies eklenir. — study → studies, carry → carries, fly → flies
- İstisna olarak 'sahip olmak' ve 'yapmak' fiilleri özel biçim alır. — have → has, do → does

Dikkat:

Üçüncü tekil şahıs ekini unutmak İngilizce öğrencilerinin en sık yaptığı hatalardan biridir. "She work every day" yerine "She works every day" yazılmalıdır. Bu küçük ek, yazılı ve sözlü İngilizce'de doğruluğun önemli bir göstergesidir.

Kısa Özet:

- Ben, sen, biz, onlar özneleriyle fiil değişmez; sözlük haliyle kullanılır.
- O (erkek, kadın, nesne) öznesiyle fiilin sonuna -s, -es veya -ies eklenir.
- 'Sahip olmak' ve 'yapmak' fiilleri bu öznede özel biçim alır: has, does.

Bölüm 4 — GÜNLÜK HAYATTA KULLANIM

Bir dil kuralını gerçek hayat bağlamından kopuk öğrenmek, onu kısa sürede unutmaya yol açar. Geniş zamanın günlük hayatta nasıl aktığını somut sahneler üzerinden görmek, hem kavramayı hızlandırır hem de kalıcılığı artırır. Bu bölümde bir insanın gününü sabahtan akşama kadar geniş zaman cümleleriyle anlatacağız.

Sabah Rutini

Sabah uyandığınız andan evden çıkışınıza kadar geçen süre, geniş zaman cümlelerinin en yoğun kullanıldığı dilimdir. Çünkü bu saatlerde yaptığınız her Şey büyük olasılıkla her sabah tekrar eder ve alışkanlık haline gelmiştir.

Örnekler:

I wake up at six thirty every morning.

Her sabah altı buçukta uyanırım.

I wash my face and brush my teeth first.

nce yüzümü yıkar ve dişlerimi fırçalarım.

I eat a light breakfast before I leave home.

Evden çıkmadan önce hafif bir kahvaltı yaparım.

I check my phone before I leave.

ıkmadan önce telefonuma bakarım.

I take the metro to work.

İşe metroyla giderim.

İř ve Okul Gn

Gnn büyük blmn kaplayan iř ya da okul saatleri de geniş zaman cmleleriyle anlatılır. Başlangı saati, yapılan işler, ğle arası ve akşama kadar sren rutin eylemler hepsi bu yapıyla ifade edilir.

rnekler:

I start work at nine o'clock.

Saat dokuzda işe başlarım.

I work in an office near the city centre.

şehir merkezine yakın bir ofiste alışırım.

I have lunch at one o'clock.

Saat birde ğle yemeği yerim.

My manager sends emails every morning.

Mdrm her sabah e-posta gnderir.

We have a team meeting every Friday.

Her Cuma ekip toplantımız olur.

She teaches English at a private school.

zel bir okulda İngilizce ğretiyor.

Akşam ve Gece Rutini

Gnn son dilimi de alışkanlıklarla doludur. Eve geliş, akşam yemeği, dinlenme ve uyku hazırlıkları geniş zamanla anlatılan eylemler arasındadır.

Örnekler:

I finish work at half past five.

Beş buçukta işi bitiririm.

I cook dinner at home every evening.

Her akşam evde yemek yaparım.

I watch the news after dinner.

Akşam yemeğinden sonra haberleri izlerim.

My children do their homework in the evenings.

Çocuklarım akşamları ödevlerini yapar.

I read for half an hour before I sleep.

Uyumadan önce yarım saat kitap okurum.

I go to bed at eleven o'clock.

Saat on birde yatarım.

Kısa Özet:

- Geniş zaman sabah rutininden gece rutinine kadar günlük hayatın her anında kullanılır.
- Anlatılan eylemlerin tekrar etmesi ya da alışkanlık olması geniş zaman kullanımını zorunlu kılar.
- Bir insanın gününü anlatan her cümleyi geniş zamanla kurmak mümkündür ve doğaldır.

Bölüm 5 — ZAMAN İFADELERİ VE DESTEK YAPILAR

Geniş zaman cümlelerini daha anlamlı, daha bilgi dolu ve daha doğal hale getiren unsurların başında zaman ifadeleri gelir. Bu ifadeler olmadan bir cümle dilbilgisi açısından doğru olsa bile eksik kalabilir. "Spor yaparım" cümlesi doğrudur; ama "Her sabah kahvaltıdan önce spor yaparım" cümlesi çok daha eksiksiz ve anlamlıdır. Zaman ifadeleri bu derinliği sağlar.

"Her" Anlamına Gelen İfadeler

Geniş zamanla en sık birlikte kullanılan ifade grubudur. Düzenlilik ve tekrar düşüncesini doğrudan aktarır. Günlük, haftalık, aylık ve yıllık döngüleri ifade etmek için bu yapı kullanılır.

- Her gün
- Her sabah
- Her akşam
- Her gece
- Her hafta
- Her ay
- Her yıl
- Her Pazartesi, her Salı... (haftanın günleriyle birlikte)

Örnekler:

I call my mother every Sunday.

Her Pazar annemi ararım.

He exercises every morning.

Her sabah egzersiz yapar.

She visits her family every month.

Her ay ailesini ziyaret eder.

Günün Dilimlerini Belirten İfadeler

Sabahleyin, öğleden sonra ve akşamleyin ifadeleri, eylemin günün hangi bölümünde gerçekleştiğini belirtir. Bu ifadelerin başında 'içinde' anlamına gelen bir edat kullanılır. Ancak geceleri için bu kural değişir; 'gece' ifadesi 'içinde' edatı değil, 'de, da' anlamına gelen bir edat alır. Bu küçük fark yaygın bir hata kaynağıdır, dikkat edilmesi gerekir.

Örnekler:

I drink coffee in the morning.

Sabahleyin kahve içerim.

She reads in the evening.

Akşamleyin kitap okur.

We watch TV in the afternoon.

Öğleden sonra televizyon izleriz.

I sleep at night.

Geceleri uyurum.

Günleri Belirten İfadeler

Haftanın belirli günlerini ifade etmek için gün isimlerinden önce 'üzerinde, o günde' anlamına gelen bir edat kullanılır. Hafta içi ve hafta sonu ifadeleri de aynı yapıyla oluşturulur.

Örnekler:

I go to the gym on Mondays and Thursdays.

Pazartesi ve Perşembe günleri spor salonuna giderim.

She visits her family on weekends.

Hafta sonları ailesini ziyaret eder.

On weekdays, I wake up at six.

Hafta içi altıda uyanırım.

Önce / Sonra İfadeleri

Bir eylemin başka bir eylemden önce ya da sonra gerçekleştiğini belirtmek için 'önce' ve 'sonra' anlamına gelen ifadeler kullanılır. Bu ifadeler cümleyi çok daha somut ve gerçekçi

kılar.

Örnekler:

I exercise before breakfast.

Kahvaltıdan önce egzersiz yaparım.

She reads after dinner.

Akşam yemeğinden sonra kitap okur.

He checks his email before work.

İşten önce e-postalarını kontrol eder.

I drink herbal tea after lunch.

Öğle yemeğinden sonra bitki çayı içerim.

Dikkat:

Geniş zaman ile şu an olan eylemi anlatan yapı sıkça karıştırılır. "Şu an öğle yemeği yiyorum" demek istediğinizde geniş zaman KULLANILMAZ. Bu iki yapı arasındaki farkı şöyle özetlemek mümkündür: "Her gün öğle yemeği yerim" geniş zamanla, "Şu an öğle yemeği yiyorum" ise farklı bir yapıyla ifade edilir. Bu ayrım ilerleyen derslerde ayrıntılı işlenecektir.

Kısa Özet:

- Zaman ifadeleri geniş zaman cümlelerine derinlik ve anlam katmanın en etkili yoludur.
- Sabahleyin, akşamleyin, hafta içi, hafta sonu, kahvaltıdan önce gibi ifadeler sık kullanılır.
- Geceleri ifadesinin diğer zaman ifadelerinden farklı bir edat aldığına dikkat edilmelidir.

GENEL ÖZET — DERS 1

- Geniş zaman; alışkanlık, tekrar eden eylem, genel gerçek ve kalıcı durumları anlatır.
- Fiil sözlük haliyle kullanılır. Ben, sen, biz, onlar öznelerinde fiil değişmez.
- O (erkek, kadın, nesne) öznesiyle fiilin sonuna kural gereği ek getirilir: -s, -es veya -ies.
- 'Sahip olmak' fiilinin bu özneye biçimi has, 'yapmak' fiilinin biçimi ise does olur.
- Zaman ifadeleri cümleleri daha anlamlı ve doğal kılar: her sabah, hafta sonları, akşam yemeğinden sonra...
- Geniş zaman ŞU AN olan eylemleri anlatmaz. Bu ayrım son derece önemlidir.